

ОБ'ЄКТ ТА ПРЕДМЕТ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЮРИДИЧНОЇ КОНСТРУКЦІЇ ПРИРОДОРЕСУРСНИХ ПЛАТЕЖІВ

Розкрито сутність та зміст поняття "об'єкт обкладення" платежами за спеціальне природокористування. Здійснено розмежування категорій "об'єкт обкладення" та "предмет обкладення", встановлено співвідношення між ними та їх місце в системі фіскально-компенсаційних елементів юридичної конструкції природоресурсних платежів. З'ясовано функціональне призначення даних елементів в рамках реалізації зобов'язання природокористувачів щодо сплати екологічного податку та зборів за спеціальне природокористування в Державний та місцеві бюджети.

Ключові слова: об'єкт обкладення, предмет обкладення, природоресурсні платежі, юридична конструкція природоресурсних платежів, право спеціального природокористування.

Постановка проблеми. В якості одного із основоположних начал податкового права та умови легального існування податків і зборів визнано принцип законності їх встановлення. Даний принцип не обмежується лише вимогами стосовно форми, процедури прийняття та введення в дію акту, яким закріплюється конкретний загальнообов'язковий платіж, але й передбачає ряд змістовних критеріїв, серед яких, зокрема, й вимога щодо законодавчого визначення усіх істотних елементів оподаткування. Оскільки природоресурсні платежі справляються природокористувачами в загальнообов'язковому порядку, то норми Податкового кодексу України повинні чітко визначати вичерпні підстави виникнення обов'язку щодо їх сплати. Саме тому при встановленні природоресурсних платежів особлива увага законодавця має бути звернена на визначення об'єкту оподаткування ("обкладення" – у випадку із загальнообов'язковими платежами неподаткової природи). Адже саме наявність об'єкта, а також предмета природоресурсного платежу є тим необхідним юридичним фактом, що зумовлює появу у конкретної особи відповідного фіскального зобов'язання. В силу цього закон повинен містити чітке визначення поняття об'єкта обкладення, детальний опис можливих його форм та відповідних параметрів. Вищенаведене породжує необхідність не лише теоретичного осмислення категорії "об'єкт обкладення" як базового елементу юридичної конструкції природоресурсних платежів та з'ясування її юридичного змісту, але й глибокого дослідження даного поняття крізь призму його співвідношення із "предметом обкладення". Останнє твердження набуває особливої ваги з огляду на те, що на даний момент ні в доктрині, ні у правотворчій практиці немає однозначного трактування згаданих категорій.

Ступінь наукової розробки проблеми. Перші спроби дослідження окремих елементів юридичної конструкції фіскальних платежів були здійснені ще в рамках дореволюційної науки фінансового права. Однак справжній дослідницький інтерес до вивчення юридичної конструкції податку та її складових з'явився лише з переходом до ринкової економіки та початком формування податкової системи України. Зокрема, питання елементів податку розглядали в своїх працях такі українські та російські науковці як І.І. Бабін, Г.В. Бех, М.М. Злобін, О.М. Козирін, М.П. Кучерявенко, О.Ю. Липко, О.А. Музика-Стефанчук, С.Г. Пепеляєв, Е.Д. Соколова, В.В. Хошуляк та ін. Крім того, на рівні кандидатських дисертацій спеціально було досліджено об'єкт податку О.О. Журавльовою та А.В. Чуркіним. Разом з тим, за період незалежності в Україні не з'явилось жодного спеціального дослідження (хоча б на рівні журнальної публікації), присвяченого об'єкту та предмету обкладення природоресурсних платежів, виділенню та ґрунтовному аналізу їх основних властивостей та ознак.

Мета статті полягає у розкритті поняття об'єкту та предмету обкладення як ключових фіскально-компенсаційних елементів юридичної конструкції природоресурсних платежів, здійсненні з врахуванням попередніх досягнень фінансово-правової науки їх порівняльного аналізу та встановленні співвідношення між даними категоріями, а також з'ясуванні їх функціонального призначення в межах юридичної конструкції платежів за спеціальне природокористування.

Виклад основного матеріалу. Група фіскально-компенсаційних елементів юридичної конструкції природоресурсних платежів має на меті насамперед забезпечення реалізації фіскальної та компенсаційної функцій платежів. По-перше, їх дія спрямована на формування фінан-

сових ресурсів для діяльності держави, що здійснюється шляхом залучення коштів платників в публічні фонди. По-друге, дані елементи у своєму взаємозв'язку забезпечують компенсацію втрат суспільства (народу) в частині об'єктів його права власності – публічних природних ресурсів. Такі втрати можуть бути наслідком або споживання невідновлювальних природних багатств, або в погіршенні якості відновних об'єктів навколишнього природного середовища в цілому, або ж в індивідуальному (одноосібному) присвоєнні природоресурсної ренти. Саме група фіскально-компенсаційних елементів дозволяє визначити суб'єкта, зобов'язаного компенсувати соціуму збитки або частину неотриманої ренти, вид діяльності, що є підставою виникнення у публічного суб'єкта права вимагати відповідну компенсацію, обсяг та параметри заподіяної правомірними або неправомірними діями природокористувачів шкоди (втрат у ренті), і, нарешті конкретний розмір такої компенсації.

Важливим фіскально-компенсаційним елементом юридичної конструкції природоресурсних платежів виступає їх *об'єкт*. Особливість правового регулювання даного елемента фактично "матеріалізує" право стягнення природоресурсних зборів як реалізацію державною владою своїх повноважень стосовно зобов'язаних осіб. Наявність об'єкта обкладення передбачає об'єктивну можливість вимоги сплати того чи іншого збору. Власне нормальний розвиток відносин між державою та приватними суб'єктами з приводу сплати природоресурсних платежів можливий лише за наявності чітко визначеного їх об'єкту. Саме він вказує на обставини, при яких у суб'єкта платежу виникає обов'язок його сплати.

В чинному законодавстві об'єктом платежів за спеціальне природокористування визначаються відповідний обсяг використаних або використовуваних природних ресурсів або ж обсяги викидів, скидів забруднюючих речовин чи розміщення відходів [1, ст.242, 263]. При визначенні об'єкта обкладення законодавець притримувався доктринальних позицій, які раніше переважали в літературі, присвяченій загальним проблемам податкового права.

Значна частина науковців в якості об'єкта обов'язкових платежів розглядають категорії матеріального світу. Так, М.П. Кучерявенко зазначає, що поняття об'єкта оподаткування передбачає два підходи. Як родова категорія об'єкт оподаткування являє собою загальне визначення об'єкта (доходи чи їх частину; майно; вартість і т.д.), з яким пов'язане виникнення обов'язку

платника сплатити податок. В більш вузькому значенні (яке в основному закріплюється в законодавчих актах) об'єкти оподаткування можна визначити як видові форми родового поняття об'єкта оподаткування (доходи фізичних осіб; майно юридичних осіб тощо) [13, с. 229]. В свою чергу О.М. Козирін стверджує, що об'єкт оподаткування – це дохід чи майно платника, з якого вираховується податок і яке служить основою оподаткування [12]. Подібні думки висловлюються низкою інших теоретиків фінансового права [5, с. 49; 14, с. 177; 20, с. 189; 21, с. 379; 22, с. 329].

Виникає запитання, якщо об'єктом певного податку або збору виступає матеріальний предмет (майно, дохід) або їх числовий еквівалент (вартість), то що розуміти під об'єктом, наприклад, екологічного податку, збору за використання лісових ресурсів чи плати за користування надрами? Невже тут об'єктом цих платежів виступатимуть просто забруднюючі речовини, ділянки лісового фонду або ділянки надр? Більш виваженим, на наш погляд був підхід законодавця до визначення переліку об'єктів оподаткування, наведених в нині вже нечинному Законі України "Про систему оподаткування". Даний Закон встановлював, що об'єктами оподаткування є доходи (прибуток), вартість продукції (робіт, послуг), у тому числі митна, або її натуральні показники, спеціальне використання природних ресурсів, майно юридичних і фізичних осіб та інші об'єкти, визначені законами України про оподаткування [3, ст. 7]. Навряд чи можливо розглядати спеціальне використання природних ресурсів як певний матеріальний об'єкт (майно чи дохід). На нашу думку, самі матеріальні об'єкти (земельна ділянка, тварини, природні ресурси тощо) не можуть виступати в якості об'єкта оподаткування, адже взяті без специфічних правових зв'язків з платником вони не мають достатнього набору ознак, які б дозволили конкретизувати об'єкт того чи іншого обов'язкового платежу (наприклад, з приводу деяких видів майна законодавство може передбачати одразу кілька податків чи зборів різної правової природи та призначення).

Існує кардинально протилежна наведеній теоретична позиція з проблеми визначення об'єкта обов'язкових платежів. Зокрема, С.Г. Пепеляєв розуміє об'єкт оподаткування як юридичні факти (дії, події, стани), які обумовлюють обов'язок суб'єкта заплатити податок [17, с. 49]. Схожої думки притримується і О.А. Ялбулганов [27, с. 51-52]. Як певний юридичний факт, що породжує виникнення обов'язку в особи що-

до сплати податку, розглядає об'єкт оподаткування О.О. Журавльова [10, с. 73].

На наш погляд, вдалими є дефініції об'єкта оподаткування, сформульовані А.В. Чуркіним та М.Н. Злобіним. Згідно першого об'єктом оподаткування визнаються визначені в законодавстві про податки і збори обставини соціально-господарського життя, пов'язані з впливом на предмет оподаткування, які зумовлюють або передбачають появу в платника економічних благ і виступають в якості юридичної підстави виникнення обов'язку сплати податку чи збору [24, с. 64]. В свою чергу М.Н. Злобін визначає об'єкт податку як дії суб'єкта податку, із здійсненням яких податкове законодавство пов'язує виникнення обов'язку із сплати податку (отримання доходу, реалізації послуги і т.д.), а також відношення суб'єкта податку до певного майна, що виступає предметом податку [11, с. 182]. Беззаперечним позитивом наведених визначень є спроба розмежування категорій "об'єкт" і "предмет" податку.

Якщо взяти за основу наведені дефініції, то відповідно об'єктом природоресурсних платежів в свою чергу буде виступати спеціальне використання природних ресурсів певного виду (водних і лісових ресурсів, надр, атмосферного повітря, радіочастот, корисних копалин та ін.). Власне більшість назв природоресурсних платежів містять вказівку на їх об'єкт – "плата за спеціальне використання надр для видобування корисних копалин", "збір за спеціальне використання води" і т.д.

Виходячи з цього, ми не можемо погодитись з думкою М.П. Кучерявенка, який в якості об'єкта природоресурсних платежів розглядає певні об'єми (обсяги) матеріалів, продуктів, що мають натурально-речове вираження, відповідні кількісні, фізичні характеристики і пов'язані з використанням природних ресурсів [13, с. 250]. Насправді, обсяги використовуваних або спожитих природних ресурсів є не об'єктами природоресурсних платежів, а об'єктами обчислення їх розміру, виступають в якості бази обкладення відповідними платежами.

Разом з тим, слід конкретизувати, що ж собою являє спеціальне використання природних ресурсів як об'єкт природоресурсних платежів з метою вирішення важливого питання про момент виникнення у природокористувача відповідного платіжного обов'язку. Відповідно до ст. 38 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" в порядку спеціального використання природних ресурсів громадянам, підприємствам, установам і організаціям надаються у володіння, користування або оренду

природні ресурси на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку, за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності [2]. Отже, категорія "спеціальне використання природних ресурсів" являє собою певний набір елементів – юридичних фактів, що в сукупності складають особливий фактичний юридичний склад, наявність якого є єдиною підставою виникнення обов'язку щодо сплати того чи іншого природоресурсного збору. До таких фактів можна віднести надання відповідного природного об'єкта в користування (формально – видання ліцензії, дозволу або укладення відповідного договору), а також фактичне здійснення дій платником щодо експлуатації природного ресурсу.

Саме в зв'язку з початком фактичного використання природних ресурсів на підставі відповідних дозволів чи ліцензій і виникає обов'язок природокористувача сплачувати встановлені законом природоресурсні збори. Тобто платіжне зобов'язання платника виникає лише після появи передбаченого в акті законодавства об'єкта обкладення. До того часу, коли відсутній правовий і фактичний зв'язок (надане державою право спеціального використання природного ресурсу) між платником і природним об'єктом (ділянкою надр, лісових масивів тощо), доти ми не можемо говорити про наявність об'єкту природоресурсного платежу і виникнення обов'язку його сплати. Це зумовлено тим, що обов'язок по сплаті платежу за використання певного природного ресурсу пов'язаний не з його належністю платнику на певному правовому титулі, а саме з використанням його з боку платника.

В юридичній літературі трапляються й інші думки з приводу моменту виникнення об'єкта обов'язкового платежу. Так, О.О. Журавльова вважає, що об'єктом податку на видобування корисних копалин, який передбачений Податковим кодексом Російської Федерації, є факт виникнення права власності на видобуті копалини, що підтверджує правовий зв'язок між природним ресурсом та платником податку [10, с. 85]. Однак обов'язок сплати платежів за використання ресурсів надр як в Україні, так і в Росії, передбачає також перерахування коштів в бюджетні фонди не лише за фактично видобуті корисні копалини, але й за погашені або втрачені об'єми мінералів в надрах понад рівень нормативних втрат. В такому випадку права власності на відповідну частину корисних копалин у надрокористувача не виникає, однак він все одно несе платіжний обов'язок. Отже, визначення виникнення права власності на добути природні ресурси в

якості об'єкту природоресурсних платежів та підстави виникнення відповідного обов'язку по їх сплаті є необґрунтованим. Тому ми солідаризуємось з позицією Г.Р. Голованова, який зазначає, що юридичним фактом, з наявністю якого виникає обов'язок по сплаті податку на видобуток корисних копалин, є власне сам видобуток мінеральних запасів [8, с. 12]. При цьому виникнення або перехід власності на вилученні з природного середовища ресурси в жодному випадку не є об'єктом зборів за використання природних ресурсів.

Об'єкт природоресурсних платежів, під яким ми розуміємо спеціальне природокористування, включає також в себе і такі види діяльності як здійснення викидів та скидів забруднюючих речовин, розміщення відходів. Адже під природокористуванням в широкому розумінні вважається будь-який вплив людини на навколишнє природне середовище, в тому числі і забруднення довкілля. Однак є й протилежні позиції з цього приводу, відповідно до яких об'єкт збору за забруднення навколишнього природного середовища (теперішнього екологічного податку – прим. авт.) слід розглядати окремо від конструкції природоресурсних зборів [26, с. 12].

Тісно пов'язаним з об'єктом обов'язкового платежу є такий елемент його юридичної конструкції як *предмет обкладення*. Необхідно розрізняти ці два елементи конструкції податків і зборів з метою чіткого виокремлення з матеріального світу саме тих предметів, з якими законодавець пов'язує настання податкового зобов'язання. В теорії податкового права лівова частка науковців під предметом податку або іншого обов'язкового платежу розуміють предмети матеріального світу, володіння якими породжує у власника майна обов'язок сплатити податок [11, с. 182; 23, с. 127; 24, с. 60]. Окремі автори також визначають предмет податку як певне благо, відносно якого вимірюється здатність особи нести податковий тягар [4, с. 115; 10, с. 78].

Підтримуючи в цілому наведені дефініції, ми схильні вважати предметом платежів за спеціальне природокористування природні ресурси певного виду, що виступають об'єктом права спеціального природокористування і володіють відповідними кількісними та якісними характеристиками. В той же час законодавець термін "предмет оподаткування" у Податковому кодексі взагалі не застосовує, змішуючи його по суті із поняттям об'єкту платежів за спеціальне природокористування [1, ст. 242, 263].

Під природними ресурсами в загальному розуміють сукупність об'єктів та систем живої і

неживої природи, які використовуються або можуть бути використані при досягнутому рівні виробничих можливостей для задоволення різноманітних потреб суспільства. Таким чином, до числа предметів природоресурсних платежів можна віднести надра, наданні у користування в межах гірничого відводу, корисні копалини, що містяться в них, радіочастоти, лісові ресурси (деревина, живиця, другорядні матеріали), рослинні і тваринні ресурси, прісні водні ресурси та їх акваторії, атмосферне повітря тощо.

Однак предмет природоресурсних платежів має ряд особливостей як правового, так і позаправового характеру. З юридичної точки зору, той чи інший природний ресурс може бути предметом обкладення ресурсними зборами лише у випадку його індивідуалізації шляхом визначення меж в натурі на місцевості чи іншим чином, і подальшого його закріплення за конкретним природокористувачем (надання гірничого відводу, ділянки лісу, права користування акваторією). Специфічним предметом володіє екологічний податок, яким виступають забруднюючі речовини, викиди і скиди в процесі здійснення господарської діяльності природокористувачів [1, ст. 242]. Їх індивідуалізація здійснюється під час затвердження лімітів та видачі інших дозвільних документів, встановлення відповідних нормативів. Можна відзначити, що на відміну від податкових платежів, предмет природоресурсних зборів завжди носить індивідуально-визначений характер, а його параметри та властивості є визначальними при вирахуванні обсягу майнового обов'язку природокористувача щодо сплати відповідних платежів.

Крім того, предметом природоресурсних платежів також може бути і продукція при сплаті вже згаданого екологічного податку на продукт, що застосовується в деяких зарубіжних країнах. В останньому випадку чітко проявляються внутрішні функціональні зв'язки між різними елементами юридичної конструкції, взаємовплив та взаємозалежність між ними. Так, зміна одного елемента – в даному випадку предмета платежу, цілеспрямовано здійснюється для полегшення обліку платіжних зобов'язань дрібних забруднювачів і відповідно моделювання більш ефективного механізму справляння екологічних платежів. Зміна одного елемента (предмета) призводить до зміни також і суб'єкта платежу, появи податкового агента, і разом з тим, забезпечує більш адекватне регулювання питань компенсації шкоди, заподіяної довкіллю.

Інколи законодавець в цілях забезпечення зручності правового регулювання природоресурс-

сних платежів вдається до штучного закріплення того чи іншого природного ресурсу в якості предмета конкретного платежу, незважаючи на його фізико-екологічні властивості. Зокрема, в теорії екологічного права і досі точаться дискусії з приводу того, чи вважаються підземні води корисними копалинами чи все-таки вони являються водними ресурсами [5, с. 180; 7, с. 41; 9, с. 357-362; 16, с. 40; 18, с. 27-32; 25, с. 30]. Однак, законодавець розглядає підземні води в якості предмета саме платежів за використання надр [1, ст. 263.9].

Щодо позаправових характеристик природних ресурсів слід відзначити наступне. Природні ресурси завдяки сукупності специфічних фізичних, хімічних, біологічних та інших властивостей були і завжди будуть об'єктами, що мають унікальне та винятково важливе економічне, народногосподарське, соціальне, культурне, історичне значення, складають основу життєдіяльності людини. На відміну від інших об'єктів правового регулювання, природні ресурси характеризуються невідновністю, є переважно вичерпними, виступають в ролі операційного базису для антропогенної діяльності, її основним матеріальним ресурсом та головним засобом виробництва. Крім того, з економічної точки зору, вони, будучи невідокремлені від навколишнього природного середовища, потребують комплексного використання в рамках різноманітних екосистем, фактично не мають вартості, вираженої в грошовому еквіваленті, а їх споживчі властивості важко піддаються економічній оцінці.

Поряд з цим, правовий статус природних об'єктів, як правило неоднозначний. Вони виступають у двох якостях. По-перше, як природні ресурси й, по-друге, як складова частина навколишнього природного середовища. В.В. Петров наділяє природні об'єкти, крім того, трьома титулами: власне як об'єкта охорони, об'єкта власності та об'єкта господарювання [19, с. 116]. Диференціація природних ресурсів в залежності від їх властивостей, соціально-економічного значення, здатності до відновлення зумовлює і відповідну диференціацію правового режиму платного природокористування, а також його економічного механізму, який представлений широким спектром природоресурсних платежів у різних правових формах. Крім того, природні ресурси згідно Основного Закону розглядаються як надбання народу – звідси особливий їх правовий режим. Вони не виступають в якості продукту праці людини, і ця характеристика їх як предмета обкладення виступає чи не найголовнішою, що в свою

чергу визначає ряд інших особливостей вже самого об'єкта природоресурсних платежів.

Предмет природоресурсних платежів володіє рядом фізичних параметрів – це можуть бути еколого-географічні, геологічні, та інші умови використання природних ресурсів, а також їх фізико-хімічні, біологічні особливості, що застосовуються в якості масштабу того чи іншого природоресурсного платежу та встановлення бази обкладення. В той же час база обкладення характеризує предмет з кількісної сторони. Кількісними параметрами виступають відповідно обсяги використовуваних або спожитих (вилучених) природних ресурсів. Базою обкладення при різних видах спеціального природокористування може виступати, наприклад, обсяг заготовленої деревини певних порід, живиці, обсяг промислового забору води з різних категорій прісних вод, об'єм надр, використовуваних в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, обсяги видобутих або погашених запасів корисних копалин, рівень та ширина смуги (діапазону) радіочастот тощо. База обкладення встановлюється для кожного збору за спеціальне використання природних ресурсів окремо. Це дає змогу забезпечити її однорідність, можливість застосування до бази оподаткування конкретної одиниці її виміру (тонни, кубометри, мегагерци тощо), простоту визначення розміру платежів, достовірний її облік.

Особливістю бази обкладення окремих платежів за спеціальне використання природних ресурсів є, зокрема те, що законодавець передбачає можливість встановлювати своєрідну "верхню" межу її кількісного розміру у вигляді лімітів, наприклад на водокористування або здійснення викидів чи скидів забруднюючих речовин у доквілля. Тобто, на відміну від більшості інших обов'язкових платежів, розпорядчими актами державних органів при видачі дозволів на природокористування визначається наперед заданий граничний максимум формування бази обкладення природоресурсними платежами протягом податкового періоду. Ліміти на природокористування, що є елементами зобов'язальних відносин між природокористувачем і державою (територіальною громадою) через зовнішні зв'язки юридичної конструкції природоресурсних платежів визначають специфіку одного з її фіскально-компенсаційних елементів – бази обкладення. В разі формування протягом звітного періоду бази обкладення в більших обсягах, має місце перевищення відповідних лімітів, що тягне за собою зміну ставки природоресурсного платежу, причому в її кратному збільшенні, з метою стиму-

лювання платника до раціонального використання природних об'єктів, дотримання своїх обов'язків як природокористувача. Такий механізм передбачений, зокрема для збору за спеціальне використання водних ресурсів, де в разі перевищення водокористувачами встановленого річного ліміту використання води збір обчислюється і сплачується у п'ятикратному розмірі виходячи з фактичних обсягів використаної води понад встановлений ліміт, ставок збору та коефіцієнтів [1, ст. 327.1].

Висновки. Об'єктом природоресурсних платежів є спеціальне використання природних ресурсів певного виду. Категорія "спеціальне використання природних ресурсів" являє собою певний набір елементів – юридичних фактів, що в сукупності складають особливий фактичний юридичний склад, наявність якого є єдиною підставою виникнення обов'язку щодо сплати того чи іншого природоресурсного збору. До таких фактів можна віднести надання відповідного природного об'єкта в користування, а також фактичне здійснення платником дій щодо експлуатації природного ресурсу. Саме в зв'язку з початком фактичного використання природних ресурсів на підставі відповідних дозволів чи ліцензій і виникає обов'язок природокористувача сплачувати встановлені законом природоресурсні збори. Предметом платежів за спеціальне природокористування є природні ресурси певного виду, що виступають об'єктом права спеціального природокористування і володіють відповідними кількісними та якісними характеристиками. З юридичної точки зору той чи інший природний ресурс може бути предметом обкладення ресурсними зборами лише у випадку його індивідуалізації шляхом визначення меж в природі на місцевості чи іншим чином і подальшого його закріплення за конкретним природокористувачем.

Список літератури

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92. – том 1. – стор. 9. – Ст. 3248.
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
3. Про систему оподаткування : Закон України від 25 червня 1991 року №1251-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 39. – Ст. 510.

4. Бабін І. І. Юридична конструкція податку : [монографія] / І. І. Бабін. – Чернівці : Рута, 2008. – 272 с.

5. Башмаков Г. С. Право пользования недрами в СССР / Г. С. Башмаков. – М. : Наука, 1974. – 156 с.

6. Бех Г.В. Правовое регулирование косвенных налогов в Украине: [учеб. пособие] / Г. В. Бех и др.; [под ред. Н. П. Кучерявенко]. – Х. : Легас, 2004. – 488 с.

7. Вовк Ю. А. Советское природоресурсное право и правовая охрана окружающей среды : Общая часть : [учеб. пособие] / Ю. А. Вовк. – Х. : Изд-во при Харьк. ун-те, 1986. – 160 с.

8. Голованов Г. Р. Содержание понятия "полезное ископаемое" (для целей определения объекта налогообложения по НДС) / Г. Р. Голованов // Финансовое право. – 2007. – № 1. – С. 6-13.

9. Грицан О. А. Правове регулювання видобутку підземних вод: проблемні питання / О. А. Грицан // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 38. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. – С. 357-362.

10. Журавлева О. О. Объект налога (сбора) как категория налогового права : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / О. О. Журавлева. – М., 2003. – 227 с.

11. Злобин Н. Н. Налог как правовая категория : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.14 / Н. Н. Злобин. – Москва, 2003. – 252 с.

12. Козырин А. Н. Налоговое право зарубежных стран : вопросы теории и практики / А. Н. Козырин. – М. : Манускрипт, 1993. – 112 с.

13. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. – Х. : Легас; Право, 2005. – Т. 3 : Учение о налоге. – 600 с.

14. Липко О. Ю. Правове регулювання механізму податку: поняття та складові : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. Ю. Липко. – Х., 2013. – 207 с.

15. Музика-Стефанчук О. А. Фінансове право : [навчальний посібник] / О. А. Музика-Стефанчук. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К. : Атіка, 2007. – 264 с.

16. Мухамет-Ирекле А. Юридические аспекты природопользования / А. Мухамет-Ирекле. – М. : НИА-Природа, 2002. – 336 с.

17. Налоговое право / [под ред. С. Г. Пепеляева]. – М. : Юристъ, 2005. – 591 с.

18. Певзнер М. Е. Право собственности в недропользовании / М. Е. Певзнер // Государство и право. – 2002. – № 3. – С. 27-32.

19. Петров В. В. Экологическое право России : [учеб. для юрид. вузов] / В. В. Петров. – М. : Бек, 1995. – 557 с.
20. Финансовое право : [учебник] / [О. Н. Горбунова и др.]; отв. ред. Е. Ю. Грачева, Г. П. Толстопятенко. – М. : Проспект, 2006. – 532 с.
21. Финансовое право: [учебник для вузов] / [О. Н. Горбунова, Ю. А. Крохина, Д. А. Смирнов]; отв. ред. Н. И. Химичева. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристъ, 2004. – 733 с.
22. Финансовое право: [учебник для студентов вузов, обучающихся по специальности "Юриспруденция"] / Ю. А. Крохина и др.; [отв. ред. Н. И. Химичева]. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, 2009. – 767 с.
23. Хохуляк В. В. Правовое регулирование земельного налога в Украине / В. В. Хохуляк – Черновцы : Рута, 2004. – 280 с.
24. Чуркин А. В. Объект налогообложения : правовые характеристики : [учебное пособие] / А. В. Чуркин. – М.: Юристъ, 2003. – 119 с.
25. Шем'яков О. П. Правове регулювання використання та охорони надр : дис. ... канд. юрид. наук / О. П. Шем'яков. – Х., 2003. – 207 с.
26. Шульга Т. М. Правове регулювання бюджетних доходів, пов'язаних з природокористуванням : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Т. М. Шульга. – Х., 2008. – 191 с.
27. Ялбулганов А. А. Правовое регулирование земельного налога в Российской Федерации / А. А. Ялбулганов. – М. : ИЗП, 1997. – 207 с.

Стаття надійшла до редколегії 29 листопада 2013 року.

Рекомендована до опублікування у «Віснику» науковим редактором П.С. Пацурківським.

D.V. Kostya

Legal and material objects as the elements of legal construction of natural resources payments

Summary

The article is devoted to essential determination of the concept of legal object of imposition by the natural resources payments (NRP). The author draws distinction and simultaneously establishes correlation between such phenomena as legal and material object of payment imposition. Also their place among the system of fiscal-compensating elements of NRP legal structure has been ascertained. Additionally the article covers issues of their functional role in the process of paying ecotax and other NRP by natural resources users.

Key words: legal object of imposition, material object of imposition, NRP, legal structure of NRP, right to special nature management.

Д.В. Костя

Объект и предмет как элементы юридической конструкции природоресурсных платежей

Аннотация

Статья посвящена вопросам определения сущности и содержания понятия объекта обложения природоресурсными платежами. Автором осуществлено разграничение категорий "объект" и "предмет обложения", а также место в системе фискально-компенсационных элементов юридической конструкции природоресурсных платежей. Раскрыто функциональное назначение данных элементов в рамках реализации обязательств природопользователей относительно уплаты экологического налога и сборов за специальное природопользование.

Ключевые слова: объект обложения, предмет обложения, природоресурсные платежи, юридическая конструкция природоресурсных платежей, право специального природопользования.